

УДК 336.14 (477.54)

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ БЮДЖЕТУ
ОБ'ЄДНАНИХ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД

Уманс Тимур, к. е. н., доцент кафедри
корпоративного управління
Університет Кристіанштад (Швеція);
Зілінська Аліна Сергіївна,
аспірант кафедри державного управління,
публічного адміністрування та
регіональної економіки
ХНЕУ ім. С. Кузнеця

У сучасних умовах розвитку нашої держави значної уваги потребують проблеми удосконалення територіальної організації регіональних систем розселення. Процес децентралізації влади створює принципово нові умови для життєдіяльності регіонів і територіальних громад, адже система розселення регіону є давно сформованою та динамічно розвивається. Першочерговим питанням при утворенні об'єднаних територіальних громад (далі – ОТГ) є питання особливостей застосування норм законодавства при формуванні та виконанні бюджетів цих громад.

Проблемами формування бюджету ОТГ та особливості децентралізації висвітлені у роботах Я. Олійника, Л. Заставецької, А. Мельничука, М. Барановського, В.Ф. Максимова, В.Я. Плаксієнко, Н.М. Ткаченко та інших науковців. Проте, на сьогодні питання щодо формування бюджету ОТГ день залишається відкритим.

Метою даної роботи є виявлення особливостей формування бюджету ОТГ.

Відповідно до ст. 2 Бюджетного кодексу України бюджет – це план формування та використання фінансових ресурсів органами державної влади та

органами місцевого самоврядування [1]. З іншого боку, у цій ж статті відмітимо, що бюджети місцевого самоврядування – це бюджети територіальних громад та їх об'єднань.

Місцеві бюджети є системоутворюючим складником фінансової системи держави. Саме через місцеві бюджети держава активно проводить соціальну політику. На основі коштів місцевих органів, сконцентрованих у місцевих бюджетах, здійснюється фінансування до 70% видатків соціальної сфери. Місцевий бюджет, а отже, і бюджет територіальної громади виконує низку функцій. По перше, він забезпечує формування грошових фондів, що необхідні для здійснення діяльності місцевим органам влади. По-друге, через бюджет територіальної громади здійснюється розподіл цих фондів між галузями господарства і їх використання. Третьою функцією бюджету територіальної громади можна назвати контроль за фінансово-господарською діяльністю підприємств, організацій, установ, підвідомчих цим органам влади [2].

Сьогодні територіальні громади після свого створення як юридичної особи формують бюджет місцевого самоврядування і розпоряджаються цими коштами самостійно або через створений ними орган місцевого самоврядування. Громади приймають рішення, чи потрібно їм об'єднувати частину своїх коштів на рівні району чи області, чи ні. Також реформування органів місцевого самоврядування дає реальні можливості для розвитку громади, а також певні переваги громадянам розвивати бізнес на своїй території, не підпадаючи під дію громіздкого та неефективного Податкового кодексу, оскільки частина податків залишається у розпорядженні територіальної громади [3].

Слід відмітити, що ст. 64 Бюджетного кодексу України визначено перелік доходів, що формують бюджети ОТГ. Однією з головних статей надходжень до бюджетів ОТГ становить 60% податку на доходи фізичних осіб. Водночас одним із видів доходів бюджетів ОТГ є міжбюджетні трансферти, що можуть отримуватися у вигляді базових дотацій, освітніх субвенцій, медичної субвенції, реверсної дотації державному бюджету [1].

Загалом же варто відзначити, що метою реформи місцевого самоврядування та ОТГ є забезпечення дієвої спроможності місцевого самоврядування самостійно, за рахунок власних ресурсів, вирішувати питання місцевого значення в інтересах жителів громади.

Таким чином, об'єднання територіальних громад має низку позитивних наслідків для управління місцевими фінансами:

- зростає спроможність місцевого самоврядування в управлінні фінансовими ресурсами через збільшення можливостей залучати висококваліфікованих фахівців до управлінських структур (кількість яких значно зменшиться);

- зменшується чисельність адміністративного персоналу місцевих рад і обсяг видатків на його утримання;

- підвищується конкуренція населених пунктів у межах об'єднаної територіальної громади, що стимулює детінізацію економіки, зменшення корупції у сфері формування та використання бюджетних коштів, розподілі земельних ресурсів, управлінні комунальним майном тощо;

- управлінські рішення щодо надання більшої кількості суспільних послуг ухвалює об'єднана територіальна громада, а не районна рада, що сприяє повнішому забезпеченню пріоритетів населення [2-4].

Водночас політика децентралізації у сфері формування бюджетів ОТГ має на меті забезпечення прозорості всього бюджетного процесу.

Також необхідно відзначити особливості формування бюджетів ОТГ. По-перше, бюджети ОТГ мають міжбюджетні відносини з державним бюджетом. Тобто законом про державний бюджет на плановий рік цим бюджетом затверджуються обсяги міжбюджетних трансфертів. Це – базова дотація, освітня субвенція, медична субвенція, інші субвенції та дотації, якщо є підстави для надання та отримання відповідних міжбюджетних трансфертів.

По-друге, до бюджетів ОТГ, крім доходів, що отримували бюджети до їх об'єднання, зараховується 60% податку на доходи фізичних осіб. Раніше цей податок зараховувався до районного бюджету.

По-третє, з а рахунок бюджетів ОТГ, крім видатків на здійснення самоврядних повноважень, фінансуватимуться видатки, які делегуються державою їм на виконання, такі як видатки на утримання закладів бюджетної сфери – освіти, культури, охорони здоров'я, фізичної культури та спорту, соціального захисту та соціального забезпечення.

Крім зазначених особливостей формування бюджетів ОТГ, є низка особливостей у застосуванні положень окремих статей Кодексу на перший плановий бюджетний період після об'єднання.

Можна дійти висновку, що реформування місцевих органів самоврядування дає нові можливості для перспективного ефективного розвитку сільських, селищних та міських територій у регіонах України. Сьогодні кількість об'єднаних територіальних громад постійно зростає, що є свідченням ефективного впровадження концепції децентралізації на шляху до євроінтеграції. Водночас позитивним аспектом є той факт, що рівень доходів бюджетів ОТГ тепер може реально збільшитися майже вдвічі. Це дає можливість проводити ефективну соціальну політику на місцях.

Література:

1. Бюджетний кодекс України від 08.07.2010 № 2456-VI зі змінами та доповненнями [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2456-19>

2. Маркович Г. Особливості формування бюджетів об'єднаних територіальних громад [Електронний ресурс] / Г. Маркович. Режим доступу: http://galinfo.com.ua/articles/v_chomu_polyagayut_otg_249352.html

3. Наталенко Н.В. Фінанси та бюджет об'єднаної громади (навчальний модуль) / Н. Наталенко. – К.: ІКЦ «Легальний статус», 2016. – 72 с.

4. Субботович Ю.Л. Бюджетна децентралізація та зміцнення фінансів органів місцевого самоврядування / Ю.Л. Субботович // Вісник Київського національного університету ім. Т. Шевченка. – 2018. – № 13. – С. 44–46..

Матеріали конференції публікуються в авторській редакції